

Raadsnota

Raadsvergadering de dato 18 december 2017

Onderwerp: Toeristische toekomstvisie Valkenburg aan de Geul

Aan de gemeenteraad,

1. Doel, Samenvatting en Advies van het raadsvoorstel

Doel:

Het opstellen van een strategische visie toerisme.

Samenvatting:

De provincie Limburg heeft de gemeente Valkenburg aan de Geul uitgedaagd om een strategische visie toerisme op te stellen (in plaats van een bestuurskrachtonderzoek). De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft gekozen voor het onderwerp leisure en landschap. De strategische visie toerisme en de vertaalslag hiervan naar een strategische visie voor de overheid vormen de basis voor Valkenburg aan de Geul om een voortrekkersrol op te pakken binnen leisure/toerisme.

Advies:

Wij adviseren u:

- Kennis nemen van het manifest, de strategische en actieagenda klein GROOTS land;
- Kennis nemen van de hoofdlijnen van de toeristische visie voor Valkenburg aan de Geul het goede leven in de 21^e eeuw en dit als bouwsteen toevoegen aan de toekomstvisie 2035;
- Resultaten van klein GROOTS land en het goede leven in de 21^e eeuw mededelen aan gedeputeerde Koopmans met de aantekening dat college en raad de komende maanden deze notities zullen bespreken, beleid en de daarbij horende kaders zullen uitwerken.

2. Situatie / Aanleiding / Probleem

Proces:

De werkgroep samenwerking van de Raad is door de Provincie Limburg uitgedaagd om een voortrekkersrol op te pakken voor wat betreft de toerisme agenda voor het Heuvelland. De werkgroep samenwerking heeft beloofd dat de strategische visie toerisme voor het eind van dit jaar behandeld wordt door de Raad van Valkenburg aan de Geul en aan de Provincie Limburg wordt aangeboden.

De strategische visie toerisme bestaat uit 2 onderdelen:

- Onderdeel 1 is het manifest, een strategische en actieagenda: *klein GROOTS land*. Deze visie is opgesteld op basis van gesprekken en een *pressure cooker* met ondernemers en strategische actoren binnen toerisme en landschap.
- Onderdeel 2 is de strategische visie toerisme voor Valkenburg aan de Geul: *het goede leven in de 21^e eeuw. Met vaste kernwaarden werken aan nieuwe verdien- en bestuursmodellen*. Deze visie is een vertaalslag van *klein GROOTS land* voor de overheid.

Inhoud:

In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL, 2014) wordt gesteld dat “Valkenburg de historische kern en het centrum van ontmoeting in het Heuvelland” is. De gemeente Valkenburg aan de Geul wil op deze koers aansluiten en binnen het Heuvelland een voortrekkersrol spelen in het uitbouwen van de strategische agenda toerisme, gebaseerd op onder andere de landschappelijke kwaliteiten als drager voor vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg.

Het belang van het landschap voor toerisme is door VVV Zuid-Limburg begin 2017 op de agenda gezet. Aanleiding hiervoor is enerzijds het gegeven dat het landschap voor veel toeristen het belangrijkste bezoekmotief is. Anderzijds dreigt datzelfde landschap - als gevolg van ontwikkelingen in landbouw (schaalvergroting, leegstaande gebouwen), toerisme, bouwontwikkelingen en beslissingen op RO gebied - te worden aangetast. De werkgroep van de raad heeft ervoor gekozen om het thema leisure en landschap als hoofdaccent te benoemen voor het opstellen van de strategische visie toerisme. De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft, in samenwerking met de programmacommissie Leisure van Limburg Economic Development, een strategische visie toerisme opgesteld.

Bij het opstellen van de strategische visie toerisme is nadrukkelijk gekeken naar POL. Binnen het POL wordt momenteel het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg uitgewerkt. De visie van het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg richt zich op de vraag ‘hoe om te gaan met het Nationaal Landschap Zuid-Limburg’ met als doel het unieke landschap, de biodiversiteit en de cultuurhistorie van Zuid-Limburg te versterken en te verbinden met maatschappelijke opgaven. Dit teneinde in het samenspel tussen de stad en het landelijk gebied een duurzame perspectievolle economische dynamiek in Zuid-Limburg te creëren. In het programma worden onder andere acht stad-land zones benoemd, waaronder Buitengoed Geul & Maas.

De visie *klein GROOTS land* is een bottom-up benadering vanuit ondernemers en strategische actoren binnen leisure en landschap met als doel om van Zuid-Limburg een beleefbare proeftuin te maken waarbij het leisure landschap centraal staat.

De visie *het goede leven in de 21^e eeuw* geeft aan waar het te ontwikkelen programma voor de overheid ligt vanuit het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de visie *klein GROOTS land*.

Het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de strategische visie toerisme haken in elkaar en geven richting aan een totaalvisie over hoe om te gaan met leisure en landschap.

3. Relatie met bestaand beleid

De vorige toeristische visie *Valkenburg leeft!* liep tot en met 2015. In deze visie lag de focus voor het overgrote deel op de kern Valkenburg en de directe omgeving. Daarna heeft de gemeente Valkenburg aan de Geul gewerkt met een top-10 projectenlijst. De overgrote meerderheid van alle programma's en projecten zijn uitgevoerd of in uitvoering. Een nieuwe stip op de horizon is nodig.

4. Gewenst beleid en mogelijke opties

Procesaanpak:

Er is gekozen voor een vernieuwende aanpak. Uitgangspunt is daarbij niet dat actoren doen wat in de programma's staat, maar dat actoren aan de slag gaan omdat zij geloven in het *waarom*. Als antwoord kan worden gegeven op het *waarom*, dan worden anderen geïnspireerd. Zij voelen zich niet gedwongen, maar geloven in het *waarom*; 'ik heb een droom' klinkt immers inspirerender dan 'er is een beleidsprogramma'. De actoren die door het *waarom* worden aangetrokken, zijn de voorlopers en doorontwikkelaars die innovatie kunnen verspreiden. De voorlopers en doorontwikkelaars volgen omdat ze de eerste willen zijn en gedreven zijn door wat ze over de wereld geloven. Zij nemen de boodschap over en vertellen het door. De grote vraag is wie diegenen zijn die de keuzes maken voor de toekomst en daar anderen in mee (kunnen) nemen.

Om tot een manifest en strategische en actieagenda te komen is *Perfect World Principle* gevraagd om een *pressure cooker* te organiseren over het thema *leisure landschap*. Dit heeft geleid tot een manifest incl. een strategische en actieagenda voor Zuid-Limburg *klein GROOTS land*.

Manifest klein Groots land:

In een wereld waarin alles groter en onoverzichtelijker wordt is het verlangen naar kleinschaligheid, authenticiteit en menselijke maat sterker dan ooit. Die 'kracht van klein' is altijd de identiteit van Zuid-Limburg geweest. In het landschap, in de infrastructuur, in het eten en drinken, in de sociale structuren van dorpen en in het toerisme. Toch is Zuid-Limburg ook steeds meer een economie van schaal die continu leidt naar groter, onpersoonlijker, drukker en generieker. Daardoor staat de kwaliteit van ons landschap, sociale structuren en onze unieke en authentieke aantrekkingskracht als bestemming om te wonen en te bezoeken onder druk. De hang naar groot verdeelt ons in belangen, bedrijven en instituties die niet optellen, maar Zuid-Limburg versnipperen en steeds onherkenbaarder maken.

Dat moet en kan anders. Wij zijn Zuid-Limburgers. En wij zien onze mooie regio als een 'klein groots land', midden in een wereld die schaalvergroting en economische schaal ziet als het hoogste goed. Hier doen we het anders. Hier bewijzen we dat klein samen het nieuwe groots is. Hier zie, voel en beleef je de kracht van kleinschalige diversiteit in landschap en landbouw, de lokaliteit van producten, de sociale cohesie, de echte gastvrijheid en de unieke persoonlijkheid in de plekken waar je kunt slapen, eten en drinken. Zuid-Limburg gaat over kleinschaligheid, dat is wat ons groots en trots kan maken als we het samen doen.

Wij Zuid-Limburgers gaan doen wat nodig is om heel veel kleinschaligheid op te laten tellen tot een grootse nieuwe diverse identiteit. Dat vraagt van ons dat we over onze eigen belangen heen kunnen springen en al onze gezamenlijke trots en energie verzamelen om onze missie te realiseren. Het vraagt dat we niet langer wachten op politiek en instituties, maar zelf een ondernemerscoöperatie starten die, vanuit de collectieve energie en inbreng van Zuid-Limburgers, de eigen agenda creëert van waar we aan moeten bouwen. Het vraagt dat we trots de voorbeelden laten zien die er al zijn. Het vraagt om ondernemerschap (en steun) voor burgers en ondernemers die hun eigen grootse missie realiseren binnen onze ambitie van kleinschaligheid. Het vraagt ook dat we niet meer in volume en schaal denken, maar in kwaliteit en waarde en dat we die waarde ook bewijzen in herkenbare producten, omgevingen en diensten. Maar bovenal vraagt het van ons dat we 'behoud van het verleden' veranderen in 'samen experimenteren met kleinschaligheid'.

Zo bouwen we van binnenuit aan onze klein grootse identiteit, maar ook onze magische aantrekkingskracht naar buiten!

Wij maken samen van Zuid-Limburg de beleefbare proeftuin die de hele wereld laat zien dat klein het nieuwe groots is. Wij worden in de hoofden en harten van iedereen het 'klein grootse land' waar het goede leven weer echt nieuwe betekenis krijgt.

Denk jij groots genoeg om klein te kunnen kijken? Dan nodigen we jou uit in Zuid-Limburg.

**Samenvatting strategische en actieagenda
klein GROOTS land**

Dilemma	Doorbraak	Acties
Leiderschap	<p>Zuid-Limburg staat op. Grootseheid, collectieve identiteit en trots.</p> <p>Van 'verwezing', calimero en getraumatiseerde identiteit naar burgers en ondernemers die samen opstaan en het diepe verlangen en de tros van Zuid-Limburgers vertalen naar een collectieve missie en identiteit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Collectieve man op de maan. • Alles en iedereen doet mee. 	<ul style="list-style-type: none"> • Visualisatie manifest. • Kickstart en uitbouwen Gideonsbende.
Organisatie	<p>Collectieve energie i.p.v. democratie!</p> <p>Niet <i>top down</i> besturen, maar <i>bottom up</i> mobiliseren van mensen, ondernemers, energie en geld om collectieve missies te realiseren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondernemerscoöperatie Zuid-Limburg. • <i>Sum of us</i>/Urgenda. • Uitvoeringsnetwerk van ondernemers. • Overheden en instituties volgen en ondersteunen. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sum of us</i>: crowdfunding van initiatieven en vormgeven van eigen Zuid-Limburg Urgenda van prioriteit volgens ondernemers en burgers. • Starten ondernemers coöperatie. • Opzet Leisure Lab en uitvoeringsnetwerk in Valkenburg aan de Geul.
Business	<p>Klein is het nieuwe groots.</p> <p>We doorbreken de mythe van groei: van kwantitatief groeien naar kwalitatief waarde creëren via de aantrekkingskracht van 'klein': herkenbare lokaliteit, authenticiteit, kleinschaligheid en</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verder onderzoek naar economisch waardemodel onder kleinschaligheid.

	<p>natuurlijke beperking.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe waarde door bewust te kiezen voor kleinschaligheid. • De kleinschalige kwaliteit herkenbaar maken. • Juist de kleinschaligheid, lokaliteit en diversiteit op samen op schaal brengen. 	
Marketing	<p>Zuid-Limburg als beleefbare proeftuin. Van behoud of herstel naar experimenteren met kleinschaligheid' als nieuwe identiteit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zichtbaar & herkenbaar maken wat er nu al is. • Herkenbare 'broedplaats' voor het nieuwe. • Collectieve <i>service designs</i> en <i>currencies</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling, positionering, merk en communicatie van Zuid-Limburg als proeftuin van kleinschaligheid. • Inventarisatie van bestaande en nieuwe proeftuinen die inhoud geven aan de positionering (landschap, landbouw, lokale productie en distributie, leisure vernieuwing). • Content en communicatieplatform creëren. • Onderzoek en ontwikkeling van collectieve service designs voor heel Zuid-Limburg: <ul style="list-style-type: none"> ○ Leisure en bezoek: 1 currency voor heel Zuid-Limburg ○ Distributienetwerken voor lokale producten ○ Ontwikkeling van labels/merken die de waarde herkenbaar maken.

Samenvatting toeristische toekomstvisie Valkenburg aan de Geul *het goede leven in de 21^e eeuw*

Het manifest en de strategische en actieagenda hebben geleid tot een visie toerisme voor Valkenburg aan de Geul: *het goede leven in de 21^e eeuw*.

Het belang van het landschap voor de toekomst van Valkenburg aan de Geul en het Heuvelland is evident. Toerisme en landschap zijn de belangrijkste bouwstenen van onze economie en culturele identiteit. De grootste kracht van het Heuvelland is de balans tussen landschap, wonen, werken, recreëren en cultuur (balans is de bron van welbevinden). Dit moeten we blijven borgen omdat het ons eigen voortbestaan raakt.

Echter, de traditionele kracht van het Heuvelland staat op het spel; er dreigt vervlakking, verlies aan authenticiteit, overkill aan events en hypes en vrees voor de unieke, oorspronkelijke kwaliteit. Er is behoefte aan een nieuwe balans: het goede leven. De economie van het goede leven (tot jezelf komen door ontspanning, gezond en lekker eten, spiritualiteit door de natuur, zelfverwekelijking door creatie, je uitverkoren voelen, aandacht krijgen, genieten van esthetische ervaringen, etc) is de nieuwe filosofie. Het goede leven is niet universeel en een standaard pakket voor iedere

bezoeker, maar een individuele ervaring ('mijn Heuvelland') en vraagt een strategie van persoonlijke aandacht en service van een hoge kwaliteit (mensgericht management).

Dit vraagt om nieuw ondernemerschap en een nieuwe productiviteitsstrategie voor ondernemers. De algemene tendens in het ondernemerschap, ook in het Heuvelland, is standaardisering van formules en producten. Dat geldt voor landbouw (homogene productie, grote afzetkanalen) en het toerisme (vier Landal parken). De successen van deze strategie hangen nauw samen met relatief lage kosten per eenheid en een grote afzetorganisatie. Echter, de meest effectieve productiviteitsstrategie van onderscheidend en onafhankelijk ondernemerschap is juist de individualisering: werken op maat met relatief hoge prijzen en gunstige omzetten per klant of gast.

De visie is dat het Heuvelland bij voorkeur de hot spot wordt van het personaliseren van product en productie: individuele aandacht voor de consument, gekoppeld aan uitvoering en concept op maat voor iedere bezoeker (mijn Heuvelland-ervaring).

Technologische en economische ontwikkelingen zijn dynamisch. De strategie is om innovatie te bevorderen en te experimenteren via een lab: nieuwe formules, verdienmodellen en ruimtelijke functies worden in Valkenburg aan de Geul getest en zonodig bevorderd. Het experimenteer lab wordt aangestuurd door een netwerk van ondernemers uit de regio en buitenstaanders. Deze ondernemers onderschrijven de filosofie van het goede leven in het Heuvelland en beschikken aantoonbaar over bepaalde competenties en middelen. Daarnaast zullen enkele deskundigen onderwijs, LIOF en overheid (en geen brancheorganisaties) deel uitmaken van het netwerk.

Om het experimenteer lab te bevorderen, moet de overheid niet langer uitgaan van vaste bestemmingen voor wonen, landbouw, natuur, recreatie, maar veeleer van streefbeelden met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit, eigen identiteit en de hoogste productiviteit. De overheid focust vooral op kwaliteit en waarde creatie.

De rol van de gemeente Valkenburg aan de Geul is anders dan voorheen. De gemeente zal zich richten op het (tijdelijk) faciliteren van het ondernemersnetwerk ten behoeve van het experimenteelab. Daarnaast zal de gemeente zich, zowel ambtelijk als bestuurlijk, meer focussen op de output van werk, inkomen, ruimtelijke kwaliteit en het welzijn van burgers. Zo worden de streefbeelden gerealiseerd en innovatie een kans gegeven zich via het experimenteer lab te ontwikkelen. Samengevat, de gemeente Valkenburg aan de Geul is kritisch op output (in plaats van functie) en richt zich op het proces om nieuw ondernemerschap te bevorderen.

De gemeente Valkenburg aan de Geul is de stille kracht die met haar uitnodigend, experimenterend en faciliterend beleid het succes-proces mogelijk maakt. De gemeente daagt ondernemers uit om nieuwe ideeën (passend binnen de randvoorwaarden) te realiseren in Valkenburg aan de Geul.

Vervolgstappen in 2018 en verder:

- Updaten van de toekomstvisie 2035 met de bouwsteen *het goede leven in de 21^e eeuw*. Door het toevoegen van deze bouwsteen wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen in het toerisme.
- Starten met de uitwerking van het manifest, de strategische en actieagenda door:

- a) in te zetten op het organiseren/uitbreiden van de Gideonsbende (ondernemersbijeenkomsten per sector waarin een thema nader uitgewerkt wordt met succesvolle ondernemers, waarbij niet gekozen wordt voor *usual suspects* maar voor diversiteit);
 - b) in te zetten op een communicatiestrategie/communicatieplatform voor de Gideonsbende en het opzetten van een *sum of us* agenda.
- De toeristische visie Valkenburg is een visie en denkrichting op hoofdlijnen. Een programmatische uitwerking van de toeristische visie volgt wanneer de voorgestelde visie gedragen wordt door de raad.

5. Samenwerking

Aan de pressure cooker onder leiding van Perfect World Principle hebben fris- en dwarsdenkers uit het bedrijfsleven en de natuur-, land- en tuinbouwsector deelgenomen.

Verheijden Concepten is gevraagd om de resultaten van de pressurecooker te vertalen naar een toeristische toekomstvisie voor Valkenburg aan de Geul.

Om deze vervolgstappen te zetten zal de gemeente Valkenburg aan de Geul haar voorttrekkersrol op het gebied van toerisme oppakken en zal zij ondernemers, andere overheden in het Heuvelland en de provincie uitnodigen om mee te werken aan ons gedeelde belang, leisure en landschap.

6. Aanbestedingen

N.v.t.

7. Financiën

Voor de financiering van de acties om de toeristische toekomstvisie uit te voeren zal een voorstel volgen bij de behandeling van de kadernota/begroting en/of zullen separate voorstellen aan de raad worden voorgelegd.

8. Communicatie

- 13 december 2017 Programmacommissie Leisure Limburg Economic Development en Provincie Limburg (agenda landschap en toerisme)
- 18 december 2017 raadsvergadering gemeente Valkenburg aan de Geul
- 19 december 2017 Heuvellanddag colleges van B&W van Maastricht-Heuvelland
- eind december 2017 Presentatie van resultaten aan gedeputeerde Koopmans

9. Afwegingen en Advies

Wij adviseren u:

- Kennis nemen van het manifest, de strategische en actieagenda *klein GROOTS land*;
- Kennis nemen van de hoofdlijnen van de toeristische visie voor Valkenburg aan de Geul *het goede leven in de 21^e eeuw* en dit als bouwsteen toevoegen aan de toekomstvisie 2035;
- Resultaten van *klein GROOTS land* en *het goede leven in de 21^e eeuw* mededelen aan gedeputeerde Koopmans met de aantekening dat college en raad de komende maanden deze notities zullen bespreken, beleid en de daarbij horende kaders zullen uitwerken.

10. Bijlagen

- Manifest incl. strategische en actieagenda voor Zuid-Limburg: *klein GROOTS land*.
- Toeristische visie Valkenburg aan de Geul: *het goede leven in de 21^e eeuw*.

Het college van burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul,

L.T.J.M. Bongarts
algemeen directeur/gemeentesecretaris

dr. J.J. Schrijen
burgemeester

De raad van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

Gehoord de werkgroep samenwerking in de periode maart-december 2017;

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders de dato 13 december 2017;

B e s l u i t :

- Kennis te nemen van het manifest, de strategische en actieagenda *klein GROOTS land*;
- Kennis te nemen van de hoofdlijnen van de toeristische visie voor Valkenburg aan de Geul *het goede leven in de 21^e eeuw* en dit als bouwsteen toevoegen aan de toekomstvisie 2035;
- De resultaten van *klein GROOTS land* en *het goede leven in de 21^e eeuw* mede te delen aan gedeputeerde Koopmans met de aantekening dat college en raad de komende maanden deze notities zullen bespreken, beleid en de daarbij horende kaders zullen uitwerken.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 18 december 2017.

De raad voornoemd,

mr. J.W.L. Pluijmen,
griffier

dr. J.J. Schrijen,
voorzitter